

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. פתיחה.....1
- ב. המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ... והמוליך והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם.....5
- ג. המביא גט בארץ ישראל אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואם יש עליו עוררים יתקיים בחותמו.....6
- ד. לפי שאין עדים מצויין לקימו.....6
- ה. דאיתוהו בי תרי.....6
- ו. עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא.....9
- ז. ואין דבר שבערוה פחות משנים.....12

דף ב.

א. פתיחה

נאמר בפרשת כי תצא (דברים כד פסוק א – ב) **כִּי יֵקַח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעֻלָּה וְהָיָה אִם לֹא תִמָּצֵא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ, וַיֵּצֵאָהּ מִבֵּיתוֹ וְהָלַכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אֲחֵר. נִצְטוּנוּ בזה¹, שאין האשה מתגרשת מבעלה, להיות מותרת להינשא לאחר, אלא על ידי "ספר כריתות" שהבעל נותן לידה. ספר כריתות זה קרוי בלשון חכמים "גט".**

נוסח הגט הוא בלשון נוכח, כלומר שהבעל כותב לאשתו: אני פלוני בן פלוני גרשתי אותך, את אשתי פלונית בת פלוני... והרי את מותרת לכל אדם וכו'.

שני חלקים הם בגט: התורף והתופס. התורף הוא החלק העיקרי של הגט, בו רשומים השמות של האיש והאשה, וכן יום כתיבת הגט, והתופס הוא

¹ סהמ"צ לרמב"ם עשה רכב, סמ"ג עשין נ, החינוך מצוה תקעט, רס"ג עשה עג, סמ"ק מצוה קפט, זוהר הרקיע לרשב"ץ עשה ע"א, רבינו ירוחם חלק חוה נתיב כד.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שאר לשון הגט, כלומר הנוסח הכללי שבכל גט. נוהגים לכתוב בגט שנים עשרה שורות (ורמו לדבר: "גט" בגימטריא י"ב) ושני עדים חותמים על הגט. מהפסוק הנזכר לעיל למדים עשרה דברים בעיקרו של הגט 2 ששה מהם במעשה הגירושין, וארבעה עיקרים בכתיבת הגט.

ששה במעשה הגירושין

א. שאין האיש מגרש את אשתו אלא לרצונו שנאמר: וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו. ואם קיבלה ממנו גט שלא לרצונו, אינה מגורשת, ואין הגירושין חלים אם כפו את האיש לתת גט³. אלא אם כן הוא חייב להוציאה, וכפוהו ע"פ דין, ואמר לפני נתינת הגט "רוצה אני"⁴. אבל האשה מתגרשת מדין תורה אפילו בעל כרחיה. ברם, רבינו גרשום מאור הגולה גזר חרם על המגרש את אשתו בעל כרחיה.

ב. שאין האשה מתגרשת אלא בכתב, כלומר בגט – שטר⁵. שכתוב בו סיפור הכריתות, שהוא פוטר אותה ומתירה לכל⁶, ולא יגרש אותה בדבר אחר⁷. שנאמר: וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיָּתָהּ.

² רמב"ם הל' גירושין פ"א ה"א, חינוך מצוה תקעט.

³ רמב"ם גירושין פ"א ה"א וה"ב, ע"פ הגמרא (יבמות ק"ב ע"ב) שלמדה דין זה ממ"ש "והיה אם לא תמצא חן בעיניו" וגו', – מלמד שאינו מגרשה אלא ברצונו. וברשב"ם (ב"ב מח ע"א ד"ה וכן) נלמד דין זה ממ"ש בפרשת גירושין (שם) "ונתן", ומשמע שיתן מדעתו.

⁴ רמב"ם גירושין פ"ב ה"ב, וטור ושו"ע אהע"ז סי' קלד סעיף ה', ע"פ המשנה ערכין (כא ע"א), והמשנה בגיטין (פח ע"ב) ורב נחמן הר שמואל (בגמרא שם), ורש"י (שם), רשב"ם (ב"ב מח ע"א ד"ה וכן).

⁵ הערוך בערך גט, פירש "גט" סתם, הוראתו שטר, עיי"ש בערוך השלם. ואונקלוס תרגם את המילים "ספר כריתות" שנאמרו בגירושין אשה "גט פטורין". ואף שאף שאר השטרות נקראים גיטין, (ראה משנה גיטין יז ע"א), מ"מ סתם גט המוזכר בדברי חז"ל הוא שטר גירושין אשה (תוס' גיטין ב ע"א ד"ה המביא), ורמב"ם בפהמ"ש (גיטין פ"ב מ"ה). וכן לשון הבני אדם לקרוא לשטר זה גט סתם (רש"י גיטין סה ע"ב ד"ה כתוב. וראה בשלמי הגבורים למרדכי ריש גיטין שהביא ירושלמי (אינו לפנינו) שיש אבן בכרכי הים שנקראת "גאטא" ומגרשת כל חברותיה, ולכן שטר סה נקרא גט. [ראה בענין זה בחתם סופר גיטין י ע"א ד"ה כל גט]. ועיין עוד בזה בכלבו (סי' עו), ולבוש (סי' קכה סעיף יא) שהביאו עוד בענין זה מירושלמי שאינו לפנינו. ובקהלת יעקב למהר"י אלגזי (לשון חכמים אות קסג) כתב שהאותיות ג וט' אינן באות מחוברות בשום תיבה בתנ"ך, ולכן קראו לסימן הפירוד בין איש לאשה בשם גט.

⁶ שנאמר "וכתב לה ספר כריתות" ו"ספר" פירושו "ספירת דברים" כמו שאמרו בגיטין כא ע"ב, ופירש רש"י שיכתוב בו את סיפור דברי הכריתות.

⁷ רמב"ם הל' גירושין פ"א ה"א וה"ג, וטור ריש סי' קכ. ונלמד ממ"ש בתורה "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו'", ואמרו בקידושין (ה ע"א) "מלמד שאינה מתגרשת אלא בכתב", ועוד נאמר שם בגמרא, נאמר "וכתב לה" – בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף. ולדעת רבי יוסי הגלילי נלמד שם ממ"ש בתורה "ספר כריתות", ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

- ג. שיתן הבעל את הגט או שיתן שלוחו, לידה או ליד שלוחה⁸, או שיניח אותו ברשותה כגון בביתה או בחצרה⁹, שנחשבים כידה¹⁰. שנאמר: ונתן בידה.
- ד. שהבעל או שלוחו יתנו את הגט, ולא תקח את הגט בעצמה¹¹.
- ה. שיתן לה את הגט בפני עדים¹², החתומים על הגט¹³, ואם אינם כאן יתן אותו בפני שני עדים אחרים¹⁴. שנאמר (דברים יט, טו): "על פי שני עדים או שלשה עדים יקום דבר", וכאן נאמר: "כי מצא בה ערוות דבר", ולמדים בגזירה שווה "דבר, דבר" – מה שם אין פחות משניים, אף דבר שבערווה אינו פחות משניים; "ואי אפשר שתהיה זו היום ערווה והבא עליה במיתת בית דין, ולמחר תהיה מותרת בלי עדים", לפיכך אם נתן לה גט בינו לבינה, ואפילו בפני עד אחד, אינו גט.
- ו. שיתן לה את הגט בתורת גרושין. ואם נתן לה אותו בתורת שטר חוב או מזוזה אינו גט¹⁵. ולכן כשהמגרש נותן את הגט, צריך המגרש לומר לה "הרי זה גיטך"

⁸ קדושין ה' ע"א. ונפסק ברמב"ם שם הל' גירושין פ"א ה"א וה"ג. ונלמד שם בגמרא ממ"ש "ונתן בידה", מלמד שאינה מתגרשת עד שיתן הגט לידה או ליד שלוחה, שהוא כידה.

⁹ אף על פי שחצרה קנויה לבעלה לפירות, כלומר להשתמש בה, כל זמן שהיא אשתו, וא"כ שהגט לא יצא עדיין הגט מרשות הבעל, מכל מקום כיון שבזמן הגירושין נקנית החצר לגמרי להאשה, הרי גיטה וחצרה באים כאחד (נמ' גיטין עז' ע"ב. ועיין במ"ז קלט ס"ק א' ובית שמואל שם ס"ק א'. וכ"כ ברש"י גיטין עז' ע"א ד"ה קנה).

¹⁰ רמב"ם שם, ע"פ קדושין מא' ע"א וב"מ י' ע"ב. וכמו שנאמר כבר במשנה (גיטין עז' ע"א) "הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצרה הרי זו מגורשת", ונפסק ברמב"ם הל' גירושין פ"ה ה"א, ובטור שו"ע סי' קלט סעיף א'. ונלמד (שם בבבב"א בגמרא, ובספרי תצא פיסקא רסט) ממ"ש "ונתן בידה", אין לי אלא ידה, גנה חצרה וקרפיפה מנין, תלמוד לומר "ונתן" מכל מקום.

¹¹ רמב"ם שם הל' גירושין פ"א ה"א וה"ב, ופ"ב ה"א, ומקור דין זה בגיטין (עז' ע"א), ונלמד שם ממ"ש "ונתן בידה", ודרשו מכאן שלא שתקח את הגט מעצמה.

¹² רמב"ם שם הל' גירושין פ"א ה"א, ונלמד ממ"ש "על פי שני עדים או שלשה עדים יקום דבר", ולומדים בסוטה (ג' ע"ב, וראה ברש"י גיטין ב' ע"ב, ד"ה ואין) בגזירה שווה "דבר, דבר", שהרי נאמר בגירושין (דברים יט טו) "כי מצא בה ערוות דבר", שאין פחות משניים.

¹³ כיון שטוב לקחת כת אחת של עדים לחתימה ולמסירה, ולא שתי כיתות – ב"י סי' קלג בשם קונדרסים, רמ"א בשו"ע סי' קל סעיף א', וסי' קלג סעיף א'. ונלמד ממ"ש בעדות "דבר" (דברים יט טו), ודרשו (ב"ק ע"ב) "דבר, ולא חצי דבר".

¹⁴ רמב"ם הל' גירושין (פ"א ה"טו), שנפסק כרבי אלעזר (גיטין ג' ע"ב) שעדי מסירה הם הכורתיים, ודלא כרבי מאיר (שם) הסובר שעדי חתימה הם העדים הכורתיים. [ראה גיטין פו' ע"ב. ורמב"ם שם ופ"ג ה"ה ושו"ע סי' קכג סעיף ג' וסי' קלא סעיף ו' ועוד] וכתבו הט"ז (סי' קלג ס"ק ג'), ובית שמואל (שם ס"ק ד') שמה שכתבו השו"ע והרמ"א שם טוב לקחת כת אחת של עדים לחתימה ולמסירה, ולא שתי כיתות, אין זו אלא חומרא לכתחילה, אבל אינו נפסל בשתי כיתות, שהרי עדי מסירה עיקר.

¹⁵ רמב"ם שם ה"א וה"ט, ונלמד בגיטין (עז' ע"א) ממ"ש "ספר כריתות ונתן בידה, שיתן אותו בתורת ספר כריתות", ובספרי (שם) נלמד ממ"ש "ונתן בידה ושלחה מביתו". ראה במלחמות לרמב"ן לגיטין שם ורשב"א שם.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

או "הא גיטך"¹⁶. ויאמר לה "הרי זה גיטך והתקבלי גיטך זה ובו תהיי מגורשת ממני"¹⁷ והרי את מותרת לכל אדם"¹⁸.

ארבעה עיקרים בכתיבת הגט.

א. שיהיה מפורש בגט, שגירש את אשתו והסירה מקניינו¹⁹, שנאמר: "ושלח מביתו" – כלומר שיהיה עניין הגט שהוא המשלח אותה, ולא שמשלח את עצמו ממנה.

ב. שלא יהיה הגט מחוסר מעשה לאחר כתיבתו אלא נתינתו לה בלבד, כלומר שאחר כתיבת הגט, הפעולה החסירה היחידה תהיה נתינת הגט, שנאמר: "וכתב... ונתן" – שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה. אבל גט שנכתב על דבר המחובר לקרקע, וקצצו אחר הכתיבה, הרי הוא פסול²⁰.

ג. שיהא מפורש בגט, שהוא כורת בינו לבינה, שנאמר: "ספר כריתות" – דבר הכורת בינו לבינה, שלא תישאר לו עליה רשות ושייכות; ודרשו: "ספר" – ספירת דברים, כלומר שיכתוב בגט את סיפור דברי הכריתות, שהוא פוטר את אשתו ומתירה לכל אדם²¹.

ד. שיהא הגט נכתב לשם האשה המתגרשת, שנאמר: "וכתב לה" – לשמה; וכן צריך שיהיה נכתב לשם האיש המגרש, שנאמר: "וכתב" – שיהא נכתב לשמו²².

¹⁶ כיון שנתנית הגט צריכה להיות לשם גרושין, – רמב"ם גרושין פ"א ה"א, שו"ע סי' קלו סעיף א, ומקור דין זה במשנה (גיטין ע"ח ע"א, ועי' קדושין ה' ע"ב). ראה עוד במקור הדין בבאר הגולה ובביאור הגר"א על השו"ע שם.

¹⁷ ע"פ הסמ"ג (עשין ג בסדר הגט) שכתב שיאמר לה "התקבלי גיטך ותהא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם", ובעי"ז כתבו בב"י (בשם קונדרסים), ובמרדכי (סוף גיטין) וברמ"א (סי' קלו סעיף א) שיאמר "הרי זה גיטך והתקבלי גיטך ותהא מגורשת ממני וכו'".

¹⁸ בתוס' (גיטין ע"ח ע"א) כתבו בשם ר"י שיאמר לה "הרי גיטך", וגם "הרי את מותרת לכל אדם", כדי שתדע שהיא מגורשת ולא תחזור אליו, שהרי צריך שהגירושין יהיו באופן שמשלחה ואינה חוזרת, ובזמן התלמוד היו רגילים לומר גם "ודין די יהוי ליכי מנאי ספר תרוכין" וכו'. וכ"כ בסמ"ג (עשין ג בסדר הגט). וכך נהגו למעשה ע"פ סדר הגט של מהר"ם בר"י (סי' רלא), שכתב לומר אתהנוסח שהזכרנו למעלה. [ועיין סדר הגט שבשו"ע (סי' קנד ספ"ד)]. וי"א (ב"י בשם י"א, רמ"א בשו"ע שם). שיוסיף את המילה "מעכשיו", ויאמר "והרי את מותרת לכל אדם מעכשיו".

¹⁹ רמב"ם הל' גירושין פ"א ה"א. ונלמד ממ"ש בתורה "ושלח מביתו", ודרשו בקידושין (ו' ע"א) "ולא שישלח את עצמו ממנה", כלומר שיהיה ענין הגט שהוא משלח אותה (רמב"ם שם ה"ג).

²⁰ רמב"ם הל' גירושין (פ"א ה"א וה"ו) ונלמד ממ"ש בתורה "וכתב ונתן", ודרשו בגיטין (כ"א ע"ב) "מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה כשר, יצא גט שנכתב על דבר המחובר לקרקע או לאיזה דבר, וקצצו אחר הכתיבה, שהוא מחוסר קציצה אחר הכתיבה".

²¹ רמב"ם שם (הל' גירושין פ"א ה"א), ונלמד ממ"ש בתורה שנאמר: "ספר כריתות", ודרשו בקידושין (ה' ע"א) "דבר הכורת בינו לבינה", כלומר שלא תישאר לו רשות עליה רשות, ואם לא נכרת בינו לבינה אינה מגורשת (רמב"ם שם ה"ג).

²² רמב"ם שם הל' גירושין פ"א ה"א, ונלמד ממ"ש "וכתב לה", ודרשו (גיטין כ' ע"א) לה – לשמה.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ב. המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם... והמוליך והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם

שליח²³ חולכה שמונה על ידי הבעל²⁴ ומביא גט מהבעל אל אשתו, ממקום למקום בחוץ לארץ אפילו במדינה אחת²⁵, או מארץ ישראל לחוצה לארץ, או מחוץ לארץ לארץ ישראל, צריך שיעמוד על מקצת כתיבתו וחתמתו²⁶. וכשנותנו לה יאמר בפני שנים, – גט זה בפני נכתב ובפני נחתם. ואח"כ יתנו לה בפניהם ותתגרש בו, ואף על פי שאין עדיו ידועים אצלנו, ואפילו היה שמות עדיו החתומים בו כשמות הגוים אין חוששין להם ואמרין ודאי ישראלים הם, שהאמינו רבנן לשליח, מהטעם שיבואר להלן, ואם בא הבעל ועמד וערער אין משגיחין בו.

יש מי שכתב²⁷ שלא יהא השליח סופר מפני שצריך לומר אני כתבתי, ואין זה כתקנת חכמים שצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. ויש שכתבו²⁸ שאין לחשוש בזה אלא יאמר בפני נכתב²⁹,

אם לא³⁰ אמר בפ"נ ובפ"נ ושאלוהו ב"ד נכתב ונחתם לפניך ואמר הן, אינו מועיל והרי זה כאילו לא אמר.

שליח קבלה כלומר שנתמנה על ידי האשה להיות בא כוחה במקומה ומיד בהגיע הגט לידי הרי היא מגורשת, אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם³¹.

²³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמב א

²⁴ עיין בית מאיר שם

²⁵ הרמב"ם פוסק ממקום למקום צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם אפילו במדינה א' ובמקום א' אצל ב"נ ותוס' למדו שאפילו בחד מקום. ב"ש שם א

²⁶ כמו שיתבאר טעמא להדין

²⁷ בבאר היטב א ועיי"ש פ"ת א שבסדר הגט של מהר"י מרגליות כתב בהדיא דאין לעשו' הסופר לשליח והגאון מהר"ד אופנהיים בתשובהחולק על מהר"י מרגליות בזה ומכ"ש במקום עיגון ואא"ו בתשו' פמ"א ח"ב סי' ס"ט חולק על מהרד"א ומסכים עם מהר"י מרגליות ואפי' במקום עיגון ובס' ישועות יעקב מסכים לדעת מהרד"א במקום עיגון ע"ש באורך:

²⁸ רדב"ז בבאר היטב שם.

²⁹ כיון דשמה דצריך לומר כלל בפני נכתב הוא רק משום דאתי לאחלופי כו' ומה לי שיאמר בפני נכתב ומה לי שיאמר אני כתבתי כיון שהצריכוהו להזכיר הכתיבה לא אתי לאחלופי כו' אבל לעיקר הדין דעתו שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם כסדר שתקנו חכמים בכל השלוחים ואין בזה משום מחזי כשקרא כיון דקושטא הוא שבפניו נכתב ע"ש. פתחי תשובה שם א

³⁰ באר היטב שם א מתומת ישרים לו לח

³¹ כו' הד"מ בגמרא פירש"י דמיירי בשליח להולכה משמע אבל לקבלה ל"צ וכ"כ הר"ן שם להדיא וכ"נ מדברי כה"פ משמע דעתו דאפי' להראב"ד החולק בסעיף י"ג ומצריך לגט היוצא מת"י האשה עצמו לקיימו ואינה

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ג. המביא גט בארץ ישראל אינו צריך שיאמר בפני נכתב

ובפני נחתם ואם יש עליו עזרים יתקיים בחותמיו

שליח המביא גט ממקום למקום בארץ ישראל, אף על פי שמן דין המשנה אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שבארץ ישראל שכיחי עדים לקיימו, בימינו אפילו בארץ ישראל צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שגם שם לא שכיחי שיירות ואין עדים מצויין לקיימו³².

י"א³³ שבזמן הזה, המביא גט, אפילו מבית לבית בעיר אחת, צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

דף ב:

ד. לפי שאין עדים מצויין לקיימו

הטעם שהאמינו רבנן לשליח³⁴ המביא גט מהבעל לאשתו באמירת בפני נכתב ובפני נחתם ולא הצריכו קיום החתימות בשני עדים כדין שאר שטרות, משום שבחוץ לארץ לא שכיחי כ"כ עוברים ושבים ואין עדים מצויין לקיימו, ואם תינשא בו, היום או למחר יבא הבעל ויערער ולא תוכל למצוא עדים לקיימו ותתענג כל ימיה, לכך חשו חכמים לעיגונה ותיקנו שיעמוד השליח על הכתיבה והחתימה ולא תתגרש בו עד שיאמר לה השליח כן בפני עדים בפני נכתב ובפני נחתם, ואז יהא השליח נאמן כשתי עדים כאילו נתקיים הגט ע"י שני עדים ולא נחוש אח"כ לערעור דבעל.

יש אומרים שכשיש הרשאה לשליח וכתובים בו עידי הגט מי הם, אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שהרשאה הרי היא כקיום הגט, אבל אין נוהגין כן אלא אפילו יש לו הרשאה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

ה. דאיתוהו בי תרי

נאמנת אפילו באמירות כפ"נ אם לא בשהיא גופה שליח הולכה מ"מ ביוצא מת"י שליח קבלה שנתמנה בעדים נאמן אפי' בלא אמירות כפ"נ. וזה ודאי נראה ממשמעות המסכת' כולה שלא נזכר בפ"נ אלא בש"ה. בית מאיר שם

³² המחבר שם

³³ רמ"א שם

³⁴ לבוש וט"ז א שם

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

עשה הבעל³⁵ שנים שלוחים להוליך גט לאשתו, אף על פי שלא נכתב ונחתם בפניהם נותנים אותו לה האחד במעמד חבירו ותהיה מגורשת, והוא שיהיו כשרים להעיד. שהרי אין הבעל יכול לערער בגט זה אף על פי שאין מקוים, שהשלוחים הם הם שלוחיו והם הם עדיו³⁶. וי"א³⁷ שאם בא הבעל וערער ואומר שנתן לה גט מזויף³⁸, צריך להתקיים בחותמיו. אבל כשטוען ומכחיש אותם שלא שלח אותם אינו נאמן לכ"ע. וי"א³⁹ שגם אם טוען מזויף או שלא נכתב לשמה אינו נאמן, אך אם בא הבעל ויערער, ואין קול שנתגרשה האשה והשלוחים אינן כאן רק שהאשה אומרת ששנים היו שלוחים בגט, אינה נאמנת וצריך קיום, או שהשנים יבואו לפני ב"ד ויכחישו הבעל ויאמרו בפנינו לומר ששלחם.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם יח כדעת הרמב"ם שאין הבעל יכול לערער וכ"כ הרא"ש ריש גיטין מתוך שהוא יודע שאם בא לערער ערעורו בטל אז הוא מחתים עדים כשרים וכן משמע בתשו' ריב"ש סי' שיי"ח וע"ש בדרישה. ב"ש שם לה

³⁶ התוס' גיטין ב' [ע"ב] בד"ה אייתניהו בי תרי סתרו פי' רש"י שפירש דאי אתי בעל ומערער אלו יקיימוהו, מטעם דאטו בכיפי תליא להו ולזה כתבו דכשאתיהו בי תרי א"צ לומר כלל דהוי כאלו אמרו בפנינו גירשה. ³⁷ רמ"א שם לחשוש לשיטת רש"י דף ג.

³⁸ אף על גב דלא עבד לקלקל אותה במתכוין היינו דאין חוששים לזה אבל אם מערער וטוען כך טענתו טענ'. ב"ש שם לו

³⁹ ועיין תורת גיטין [באורים] שם יח שהקשה והוא תמוה מאוד דאם כן אפילו אם ימסור לה הגט בעצמו ותביא האשה עדי מסירה יהי יכול הבעל לערער ולומר בגט מזויף גרשתי או בגט שכתבו שלא לשמה והא ודאי ליתא דודאי אין הבעל חשוד לקלקלה כמבואר בתוספת ובפוסקים. ועוד ממ"נ אם יטעון הבעל שהעדים חתמו באמת רק שהוא נכתב שלא לשמה, א"כ מאי מהני קיום, ואי יטעון הבעל שהוא זיף בעצמו חתימת עדים א"כ כשר הגט דהא השליח מסרו בפני עדי מסירה, והב"ש בס' ק"ל כתב דלא הוי מזויף מתוכו בעידי זיוף כיון דלא אתי למיסמך עליהו דהא לא יכול לקיים אותן. לכן נלפענ"ד לפרש דבריו במ"ש אי אתי בעל ומערער דהנה התוס' גיטין ב' [ע"ב] בד"ה אייתניהו בי תרי סתרו פי' רש"י שפירש דאי אתי בעל ומערער אלו יקיימוהו, מטעם דאטו בכיפי תליא להו. ולזה כתבו דכשאתיהו בי תרי א"צ לומר כלל דהוי כאלו אמרו בפנינו גירשה. ולכאורה קשה על דבריהם ג"כ אטו בכיפי תליא להו דהא אם יבוא הבעל ויערער מזויף ודאי דאין האשה נאמנת לומר שקיבלה הגט משנים וע"כ תצטרך להביא אלו השנים ואכתי קשה אטו בכיפי תליא להו. ואין לומר דהשנים שמביאין גט צריכין למסור הגט לפני ב"ד ולומר בפניהם שהבעל שולחם דלא אישתמיט שום פוסק לכתוב כן וגם מנהג העולם אינו כך. לכן נראה דאין לחוש על עירעור הבעל רק לשמא יערער על מה שאומר השליח על הדבר, שנעשה במקום הבעל, דהיינו מה שהשליח אומר שנמסר לידו מהבעל במקום הבעל, הבעל יערער ויאמר מזויף ולא מסרו לידו כיון שאין עדים מצויין ממקום למקום. אבל מה שנעשה במקום האשה ודאי קלא אית לי' דהא גט הנשלח קלא אית לי' וידוע לכל כמבואר בגיטין יח ע"א ויהי קלא שנשלח לה ע"י שנים וממילא לא יבוא הבעל ויערער. ועוד הבעל יסבור שהשנים ישנם עדיין שם ולא יבוא הבעל ויערער. ולפי"ז א"ש דאם בא הבעל ויערער וליכא קלא והשלוחים אינן כאן רק שהאשה אומרת ששנים היו שלוחים בגט, זה ודאי דאינה נאמנת וצריך קיום או שהשנים יבואו לפני ב"ד ויכחישו הבעל בפנינו לומר ששלחם. ועוד נראה דאפילו יש עדים שראו כששני השלוחים מסרו לידה גט זה מ"מ לא מהני וצריכין העדים לבוא לפני ב"ד דוקא, דכ"ז שלא נחקרה עדותן בב"ד יכול להכחישן ומ"מ לא חיישינן שיביא ויערער מדעתו כי בודאי קלא אית לי' ועוד כי יסבור שכבר הגידו שליחותן לפני ב"ד כנ"ל ברור.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אם הבעל מערער שלא שלח, גם אם יש עדים שראו כששני השלוחים מסרו לידה גט זה, מ"מ לא מהני וצריכין העדים לבוא לפני ב"ד דוקא, שכ"ז שלא נחקרה עדותן בב"ד יכול להכחישן.

יש אומרים שאפילו אם לא עשה לשליח אלא אחד מהם, והשני מעיד שבפניו נתן הבעל לזה השליח זה הגט להוליכו לאשתו, אין צריך בפני נכתב ובפני נחתם, שלא גרע זה משאם יאמרו בפנינו גירשה ולא היה בידם שום גט, היו נאמנים, ולמה לא נאמין אותם עכשיו⁴⁰. ויש מי שמצריך בזה⁴¹ כיון שאינם צריכין לומר בפני נכתב ובפני נחתם, צריך שימסרוהו לה בפני עידי השליחות עצמם, שאז עדותם הוא עדות שלם, שאם ימסרוהו לה בפני שני עדים אחרים הוי עדות שכל כת וכת חצי דבר ואינו עדות, שכת זו מעידה על מסירת הגט ואינה יודעת מה טיבו של גט זה אם הוא כשר או פסול, וזו מעידה שהגט כשר ואינה יודעת אם נמסר לה, והרי זה לכל אחת ידיעת חצי דבר מן העדות, דודאי כשאין שליח אלא אחד שאומר בפני נכתב ובפני נחתם צריך שימסרנו לה בפני עידי מסירה, מיהו אפילו בפני שנים אחרים שלא היו במעמד כשנמסר לו השליחות סגי דכל כת אחת עדות שלם יש, אלו על השליחות ואלו על מסירת הגט ואמירת השליח שכל אחד הוא דבר שלם, מה שאין כן כאן.

מי שגירש אשתו ועשה את הסופר שליח להוליך הגט לאשתו והולכים עמו גם העדים החתומים על הגט לביתה אין צריך השליח לומר בפ"נ ובפ"נ כיון שהוא הכותב ובפני העדים בעצמם מגרש אותה⁴².

וכן אם⁴³ חתימת עדי הגט ניכרת לאותם שהיא מתגרשת בפניהם אין השליח צריך לומר בפ"נ כו' שהרי הם הם עדי הקיום והם הם עדי הגירושין.

אם לאחר⁴⁴ שאמר השליח בפ"נ ובפ"נ ושאלוהו אם נכתב לשמה ואמר שאינו יודע כשר.

⁴⁰ ולכן צריך שיהיו כשרים להעיד. ב"ש שם לו

⁴¹ שיטת הרמ"ה בב"ש שם לט ואע"ג שבסעי' יב פסק לגמרי כשיטת הרמ"ה כאן כתב ויש מי שמצריך כתב בב"ש שם וראיתי בבדק הבית שהקשה כאן על הרמ"ה למה הוי חצי דבר הרי עידי שליחות לחוד ועידי מסירה לחוד מ"ה כתב כאן ויש מי שמצריך והא דלא הקשה כן לעיל בסומא אפשר שאני סומא שאינו ראוי כלל לשליחות בלא עדים מורה הב"י דהוי חצי דבר אבל שליח כשר ושני מעיד בפניו מסר לידו כי היכא דאצ"ל ב"נ ס"ל דהוי דבר שלם, ומה שאחד העיד בפניו מסר הגט ליד השליח היינו שאומר שעשאו לשליח בפני שנים ומסר בפניו הגט כמ"ש ר"ס קמ"א דאין מצרפין השליח.

⁴² עיין בתשו' הרדב"ז ח"א סי' ת"ו מובא בפ"ת שם ד שכוין שהעדים בעצמם מצויים וחתמוהו לפני ב"ד וכ"ש בזמן שהיא מתגרשת בפני עדי הגט הדבר ברור דלכ"ע אצ"ל בפ"נ ובפ"נ וליכא למימר דכיון שתיקנו שיאמר השליח בפ"נ ובפ"נ אין לנו לבטל תקנתם אפי' במקום דלא צריך ז"א דהא לא הית' התקנה סתמית אלא לפי שאין עדים מצויין לקיימו וכיון דתלי טעמא בהכי היכא דליכא למיחש אין צריך

⁴³ רדב"ז שם בפ"ת

⁴⁴ באר היטב שם א מהתומת ישרים יט

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ו. עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא

כבר התבאר במסכת יבמות דף פח. שעד אחד⁴⁵ נאמן באיסורין להתירם⁴⁶ אף על פי שהוא פסול לשאר עדויות, שהרי רשע בעבירה ששחט שחיטתו כשירה ונאמן לומר כהלכה שחטתי, אבל החשוד על דבר אינו נאמן על שלו אבל נאמן הוא על אחרים.

ומן התורה סומכין על כל אדם⁴⁷ כשיאמר על שלו שדבר זה כשר הוא ומותר לאכול, וילפינן לה מקרא דכתיב (ויקרא טו פסוק כח) וְסִפְּרָה לָהּ לַעֲצֻמָּהּ, כלומר שהנדה נאמנת על עצמה לומר שהיא טהורה לבעלה, וכן הדין לשאר איסורין כל אדם נאמן על שלו ועל עצמו.

לפיכך כל דבר שהיה בחזקת היתר ועתה יש ספק אם הוא אסור, אם לא הוחזק לאיסור נאמן אחד לומר שהוא מותר. אבל אינו נאמן לאיסור⁴⁸, ומכל מקום אמרו חז"ל בדבר שאפשר לבררו, כגון שאומר לו אחד בא ואראך גוי מנסך יינך, צריך לחוש לדבריו ולראות אם כן הוא, כיון שאפשר לו לברר.

ואם מאמין לעד כאילו הוא שניים יש לחוש, לדבריו אף לאסור⁴⁹.

ובדבר שאין לא חזקת היתר ולא חזקת איסור נאמן עד אחד בין לאוסרו⁵⁰ ובין להתירו⁵¹.

אם היו בכאן ב' חתיכות, אחת של איסור ואחת של היתר, על אף שבמקום זה הוחזק האסור נאמן העד לומר זה היתר וזה איסור דהרי בחתיכה שמעיד בא להתיר לא הוחזק האיסור⁵².

⁴⁵ רמב"ם הלכות עדות פרק יא הלכה ז

⁴⁶ אף דבעל דבר גם כן נאמן באיסורים, מכל מקום היבא דהספק בגופו של אדם אפשר דאינו נאמן להתיר עצמו, פני יהושע ריש סוגיא דפתח פתוח [כתובות ט, א ד"ה א"ר אלעזר]. וצ"ע בתוספות גיטין דף ב' ע"ב [ד"ה עד (הראשון)]. גל' מהרש"א שם.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁸ אולם על העד עצמו אסור דשווייה אנפשיה חתיכה דאיסורא. ערך לחם שם.

⁴⁹ רמ"א שם א דכל שהוא מאמין בלבו שאומר אמת אין מועיל מה שמכחישו ועל זה נאמר ויראת מאלהיך
⁵⁰ ועיין ש"ך שם כג וכו שלכורה לאסרו אין צריך נאמנתו דבלא"ה אסור כיון שהוי ספק איסור. וכתב שחשיב ודאי אסור בהעדאת העד ונ"מ לספק ספיקא.

⁵¹ רמ"א שם

⁵² רמ"א ושו"ך שם כז

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

מקום בו דנין להתיר ספק איסור דאורייתא מכח ספק ספיקא או באיסור דרבנן בספק א' מכח ספקא דרבנן לקולא, וכן כשדנין להתיר מכח כל דפריש מרובא פריש וכו' בכל אותן אופנים נקרא לא אתחזק לא לאיסור ולא להיתר ונאמן עד אחד עליו לומר שיודע בודאי שזה אסור⁵³.

אם מעיד בדבר השייך לחבירו ולהחמיר ולאוסרו אם ההיזק מגיע גם לו כגון שיש לו חלק בדבר ההוא אפי' שמיני שבשמינית מתוך שנאמן על שלו נאמן גם על של חבירו⁵⁴.

יש המסתפקים לומר שנאמן עד אחד להעיד שהתערב איסור בהיתר יבש ביבש⁵⁵ ולאסרו אך אינו נאמן על תערובת לח.

ע"א נאמן באיסורין להתיר רק כשמעיד שנתקן האיסור ממקום אחר ואינו מכחיש חזקת איסורו, אבל אם עד אחד בא להכחיש מה שמוחזק אצלינו זה ימים, אינו נאמן כלל⁵⁶.

כל מקום⁵⁷ שאיתחזק איסור כלומר שהוחזק הדבר באיסור, כגון טבל, אין העד נאמן עליו להתירו⁵⁸. אולם אם היה בידו⁵⁹ לתקנו אפילו אין בידו כעת נאמן⁶⁰.

⁵³ בהגהות אמרי ברוך מובא בדרכ"ת שם לט

⁵⁴ ע' (בתשו' חות יאיר סי' ק"ט /קי"ב/) מובא בפ"ת שם י

⁵⁵ ע"י בישועות יעקב ס"ק י"א שנסתפק אם ע"א נאמן לומר שנפל איסור לתוך היתר היבא דאתחזק היתרא אם זה דומה לע"א אומר נתנסך יינך דקיי"ל דאינו נאמן להוציא דבר מחזקת כשרות וכו' ועיי"ש במ"ש בזה וכו' לחלק בענין זה כך דהיבא שנעשה מהיתר איסור כגון שאומר שנשטמא טהרותו שהדבר שהי' עד עתה בחזקת טהור נימא דנעשה טמא הרי יש כאן עקירת חזקה בזה בודאי לא מהימן ע"א אבל בנאסר ע"י תערובת דמה שהי' אסור הוא גם עתה ומה שהי' היתר הוא מותר גם עתה רק מחמת שנתערבו אינו יודע אנה מונח האיסור ואנה מונח ההיתר וע"כ א"א לאדם לאכול ההיתר אבל אינו משנה את ההיתר ממה שהי' ולא האיסור ממה שהי' שהרי אינה נהפך ההיתר להיות איסור כיון שאינו נעשה נבילה מה"ת וכו' א"כ לענין ע"א מהראוי לומר שיהא נאמן שנפל איסור לתוך היתר וכו' וסיים אמנם לדינא הסכמתי בתשובה לחלק בין תערובת יבש ביבש דאין כאן סתירת חזקה שזה דומה לב' חתיכות א' של שומן וא' של חלב דנאמן ע"א לומר זה הוא חלב וזה שומן דאין כאן סתירת חזקה משא"כ באיסור שנתערב לח בלח בזה לא מהימן כיון שאינו מופרד יש כאן סתירת החזקה עיין שם:

⁵⁶ בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"ד שהביא מתשו' כת"י וכתב וקרוב הדבר שאפי' ב' עדים לא יהיו נאמנים ואפי' אם נרצה להכריח דב' עדים נאמנים גם בזה אבל ע"א פשיטא דאינו נאמן עכ"ד ומובא בדרכ"ת שם לו

⁵⁷ רמ"א שם ג

⁵⁸ עיין הגהות אשרי חולין פ"א סי' יד ובהגהות מרדכי תקע"ט, דבמקום שאוכל ממה שמעיד עליו וודאי נאמן דלא מחזי' ליה בחשוד לאכול נבילות אבל יש לחשוש שיאכיל אע"ג דקא עבר אלפנ"ע

⁵⁹ מעלת בידו הוא דהוי כבעל דבר. גליון מהרש"א שם אות כ

⁶⁰ ביאור הגר"א שם כה דלא כרא"מ שכתב דוקא שעתה בידו והביאו המרדכי ריש חולין סי' תתמ"ד ושיטה אחרת לו ע"ש. ועיין הגהות אשרי חולין פ"א סי' י"ד ובמרדכי שם סי' תקע"ט דהקשה האין נאמן עד אחד על שחיטה הא איתחזק איסורא ועתה אין בידו לתקן ולשי' הרא"ם בעי' שיהיה עתה בידו ותי' דבאיתחזק אינם נאמנים רק ריקים ופוחזים אבל עד מהימן וכשר כבי תרי נאמן באיתחזק

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

כל האמור אינו אלא במעיד על של אחרים, אך המעיד על שלו גם במקום שהוחזק האיסור, אדם נאמן על שלו.

אולם אם היו ב' חתיכות, אחת של איסור ודאי, ואחת של היתר ודאי, ואינו ידוע איזה הוא האיסור, למרות שקבוע פה איסור נאמן העד לומר על של אחרים, זה היתר וזה איסור.

וכן במקום שהורעה החזקה או שהיא חזקה העשויה להשתנות עד אחד נאמן⁶¹.

בשר שאינו מנוקד מגיד או חלב, וחתוך לחתיכות י"א⁶² שדינו כאיתחוק איסורא ואין עד אחד נאמן אלא אם בידו לתקנו או שהוא בשר שלו. וי"א⁶³ שאין זה כאיתחוק איסורא ועד אחד נאמן⁶⁴. ולפיכך כדי לצאת כל הדעות יכול להקנות הבשר לעד המעיד, ומאחר שהוא שלו יוכל להעיד על כשרותו, ואז⁶⁵ יחזור ויקננו לבעליו הראשונים.

⁶¹ פ"ת שם יב וכן מוכח מפרי מגדים בפתחה להל' שחיטה שכתב דליכא למילף מנדה דע"א נאמן באיסורים במקום דאיתחוק דהוה חזקה העשויה להשתנות דדרך דמים להפסיק ולא הוה איתחוק ולהכי עיקר הלימוד משחיטה.

⁶² רמ"א שם. ותמהתי על פה קדוש שאמר בן דדוקא בטבל וכיוצא בו שהיה אסור בודאי כולו לאכול קודם התיקון ולא היה שום היתר התיקון בכל הכרי בזה אמרינן כיון דאתחוק איסורא בודאי אין עד אחד נאמן להוציאו מחזקתו להתירא אבל בשר שאינו מנוקד הא לא אתחוק הבשר לאיסור כלל אלא משום גידים או חלב שיש בו דבר זה ואסור מחמת ספק ודאי דומה למ"ש אח"כ דאם היו כאן שתי חתיכות א' של היתר וא' של איסור עד אחד נאמן לומר זהו של היתר וזהו פשוט דאפילו היו ההיתר והאיסור מחוברים שייך דין זה והיינו ממש הדין שזכרתי בבשר שאינו מנוקד דאסור מכה ספק שמא יפגע באיסור ומה שהוא מותר אחר התיקון היה מותר גם קודם התיקון אלא שלא היה מבורר ואין שייך כאן לומר דאיתחוק האיסור בודאי בהאי חתיכה. ט"ז שם ו. לא קשה מיד, דחתיכת בשר שאינה מנוקדת דמי לטבל, דכי (היכא) [היכא] דטבל קודם תיקונו כולו אסור ואחר כך כשמפריש ממנו המעשר הוא מותר, הוא הדין בחתיכה שאינה מנוקדת, שקודם הניקור כולו אסור ואיתחוק איסורא בהאי חתיכה, ומה לי בזה שיש כאן ספק איסור סוף סוף אתחוק איסורא פעם אחת בודאי בהאי חתיכה, מה שאין כן בשתי חתיכות דמעולם לא איתחוק איסור ודאי בהאי חתיכה, אלא כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה ספק איסורא הוא. נקח"כ שם

⁶³ וכן מעשה בכל יום שמאמינים לכל אדם לומר שזוהו בשר מנוקד ואוכלין על פיו ואף על פי שאותו שהבשר בידו אינו יכול לנקר. ט"ז שם ו. מה שהביא ממעשים בכל יום כו', כבר ידוע דדבר שאינו מצוי לא שייך בו מנהג, וכמו שכתב הרמב"ם סוף פרק י"א מהלכות (מאכלות אסורות) [שחיטה] [הלכה יג]. וגם אפשר דאם אירע לפעמים שהאמינו לאדם כך ולא היה שלו היינו משום שהיה המנוקד בעיר והיה אפשר לשואלו, או אפילו אינו בעיר וידוע שאין מנוקד זולתי אחד או שנים כמו שבאמת אין רגילין מנקרי הבשר בזמן הזה רק אחד מעיר ושנים ממשפחה שבקיאין בניקור, והוה מילתא דעבידא לגלויי דלא משקר, דהא אפשר למשייליה, ודמי כאלו אומר מומחה פלוני דבכהאי גוונא ודאי מהימן. נקח"כ שם. ואני אומר אין מכאן ראיה, כי אף על פי שהוא בעצמו אינו יכול לנקר כיון שיש בידו ליתנו למנוקד הוי ליה כאלו בידו לנקר. וכן כתבו התוספות בהדיא בפרק קמא דגיטין דף ב' ע"ב ד"ה עד אחד וכו'. חידושי הגרשונים.

⁶⁴ ועי' בבית מאיר שהביא מדברי הרשב"א בחידושו לביבמות שמבואר להדיא כהט"ז עיין שם ועיין בס' יין המשמח ס"ק כ' שהשיג ג"כ ע"ד הנקח"כ ונותן פנים מסבירות לדברי הט"ז בזה וסיים ולכן נראה דלעולם ע"א נאמן על ניקור הבשר והכי נקמינן עכ"ל וכ"כ בהגהותיו שבסוף הס' אות כ"ח עיין שם. דרכ"ת שם מה ⁶⁵ ויראה דבשעה שהיא נתונה לו צריך שיאמר שהיא מנוקדת, דאמירתו ראשונה לא יועיל כיון דאז לא היה שלו. ויש להסתפק אם בשעה שהיה נתון לו לא הגיד, אך לאחר שהחזיר ליד הראשון, אי נאמן כמו בהיה בידו הכא נמי היה שלו, דהא מעלת בידו הוא דהוי כבעל דבר. ועיין ריש פרק האשה רבה (יבמות פת, א) אי טבל

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אולם לכו"ע אם אינו חתוך מכיון שאפשר לראות שהוא מנוקד הרי זה כשר, ואין לחוש שמא נקרו מי שאינו בקי בניקור, מכיון שכל המצויין אצל ניקור בקי אין הם⁶⁶.

בשר שהודח ונמלח וספק אם היה נקדש, אינו נקרא חזקת איסור, ונאמן עד אחד⁶⁷.

כשם שאינו נאמן עד אחד באיתחזוק איסורא, אלא אם הוא בידו או שלו, כך אינו נאמן לאסור באיתחזוק היתרא ואפילו הוא בידו, אלא אם הוא שלו או שנתמנה שומר עליו וכנזכר⁶⁸. וי"א שאם הוא בידו נאמן⁶⁹.

אם נתערב חד של היתר בשתיים של איסור ובא ע"א להעיד שמכיר איזה מהם של היתר יש לדון אם נאמן. מכיון שיש רוב לאיסור הרי זה באיתחזוק איסורא⁷⁰. ויש שפשוט להם שנאמן שהרי אינו מעיד נגד הרוב אלא מברר שדבר זה מן המיעוט⁷¹.

אם אחד אומר ראיתי שחבירי תיקן זה נאמן, שיש מיגו שאם רצה היה אומר אני תקנתיו. והרי הוא כבידו⁷².

ז. ואין דבר שבערוה פחות משנים

עוד התבאר שם שאין דבר שבערוה פחות משנים, בין להתיר ובין לאסור, שנאמר (דברים כד פסוק א) **כִּי מִצֵּא בָּהֶּ עֲרֹת דָּבָר, וְנֹאמַר בַּמָּמוֹן (שם יט**

דידיה משום דבידו לתקנו, וכן מקשה על הקדש אי דידיה משום דבידו לאתשולי, וקשה, למה לו טעם בידו, תיפוק ליה] שהוא שלו, וצריך לומר דהקדש יצא מרשותו להקדש ואינו שלו, וגם טבל חלק כהנים שבו אינו שלו, וקשה הא קודם שהקדיש וכן הטבל קודם שהגיע לידי חיוב היה שלו, וצריך לומר דצריך להיות עכשיו שלו, וגרע ממעלת בידו. גליון מהרש"א שם אות ב.

⁶⁶ ט"ז שם

⁶⁷ פמ"ג בשפתי דעת סימן ס"ט ס"ק י"א

⁶⁸ ביאור הגר"א שם כא. חו"ד ביאורים ח

⁶⁹ פמ"ג א"א סוסי' תלז

⁷⁰ דהרי עד אחד אינו נאמן באיתחזוק איסורא ורובא עדיף מחזקה ואף דמעשים בכל יום לקנות בשר מקצב ששחטו לו כמה בהמות ורובם נטרפו היינו משום דהרי אף באיתחזוק איסורא כמה שבידו נאמן והרי ביד הקצב לשמור שלא יתערבו זו בזו אבל בנ"ד כיון שכבר נתערבו חו"ל אין בידו. בתשובת נ"ב חלק אה"ע סוסי' ס"ט. מובא בפ"ת שם יג ובפמ"ג שם פשיטא ליה שאינו נאמן במקום רוב, והעלה בנוב"י שם שנגד רובא דליתא קמן לית דינא ולית דיינא שלא יהא ע"א נאמן וברובא דאיתא קמן הניח בצ"ע עיין שם ועי' בס' שב שמעתא (מהקצה"ח) שער ו' פרק ז' שב' להיפוך דברובא דאיתא קמן ע"א נאמן וברובא דליתא קמן לא מהימן עיין שם ועי' בד"ק סי' א' ס"ק י"ג שב' שאין דברי הש"ש מוכרחים עיין שם ועי' מזה במ"ז לעיל סי' א' ס"ק א' ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' י"ג מה שהאריך בזה וכ' שם ג"כ שאין דברי הש"ש מוכרחים ועי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת בית שלמה ח"א מיו"ד סי' י' מה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא.

⁷¹ בס' תוספות ירושלים שהוכיח מדברי הירושלמי פרק ה' דפסחים דגם בתערובות חד בארבע נאמן ע"א ויעוין בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק ג' סי' ל"ח דנראה שיש לסמוך על הע"א דהוי כמברר המיעוט מתוך הרוב ובוזה נאמן הע"א וטעם הדבר דנהי דע"א אינו נאמן נגד החזקה אבל נגד הרוב ככה"ג שפיר מועיל עדותו דאמו הוא סותר הרוב דהא הוא אומר שהדבר הוא מן המיעוט וגם המיעוט ישנו שם ועי"ז נאמן וכו' עיין שם באורך.

⁷² פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תלז ס"ק ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

פסוק טו) על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר, מה דבר האמור להלן בשני עדים, אף דבר האמור כאן בשני עדים.

עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים הוא באשת איש, בגיטין וקדושין ובזנות של אשת איש לאסרה על בעלה.

בזנות. אין האשה נאסרה⁷³ על בעלה בזנות אלא בשני עדים שמעידים על כך, שלמדים דבר דבר מממון, אלא אם כן היה מאמין להעד וסמכה דעתו עליו מלבד אחר קינוי וסתירה, שנאמן עד אחד לומר שראה שנטמאה, מפני שרגלים לדבר שזינתה, שהרי קינא לה ונסתרה.

אמר עד אחד אשתך זינתה והבעל שותק אינו נאמן⁷⁴, שהרי זה דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים⁷⁵.

ביבמה. היתר יבמה לשוק דבר שבערוה הוא, ולכן אף הוא אינו פחות משנים, כיון שאין קדושין תופסים בה כבערוה⁷⁶, ולכן צריכים שני עדים שיעידו שהחולץ הוא גדול בשנים ובסימנים.

עד אחד שמעיד שמת בעלה להתירה ליבם, י"א⁷⁷ שנאמן, שהרי עתיד להתגלות, ויש פוסקים⁷⁸ שאינו נאמן להתירה לעולם.

וכן יש ראשונים⁷⁹ הסוברים שאין עד אחד נאמן להעיד לאשה שנולד לבעלה בן לפטרה מן היבום וי"א⁸⁰ שנאמן מטעם שהוא דבר העשוי להיגלות, כמו שנאמן עד אחד במיתת הבעל.

⁷³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעח יח

⁷⁴ ואין אומרים שתיקה כהודאה, ויאסר משום שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, שאפילו בחיוב קרבן אין שתיקתו הודאה גמורה, אלא נאמנות של העד היא הגורמת, ובדבר שבערוה הרי גילתה תורה שצריכים שני עדים, וכשם שבממון אין שתיקת בעל הדבר נחשבת כהודאה לגבי עד אחד, אף בדבר שבערוה כן

⁷⁵ טוש"ע ו יב וקטו ז, ועי"ש בטור, וקעח ט וב"י; טור סי' קטו ושו"ע יא א

⁷⁶ נמוק"י יבמות קד ב במשנה; מרדכי שם פ"ב סו"ס נח

⁷⁷ טור סי' קנח בשם הרי"ף והרמב"ם; המחבר בשו"ע שם ג.

⁷⁸ רא"ש יבמות שם; טור שם בשמו; רמ"א בשו"ע שם בשם י"א, ועי"ש בב"ש ס"ק ב שכל הפוסקים חולקים על הרא"ש ולכן במקום עיגון יש להקל

⁷⁹ דעת הראב"ד ב"י אהע"ז סי' קנו ע"פ שו"ת הרא"ש כלל כב סי' לג; רמ"א בשו"ע קנו ח, ועי"ש בב"ש ס"ק ד.

⁸⁰ דעת רמב"ם יבום וחליצה פ"ג ה"ה; המאור יבמות פ"ב; מ"מ שם בשם הרשב"א ועוד; טור והמחבר בשו"ע שם

הלכות הדרה היומי

מסכת גיטין

כשלא הוחזקה. דבר שבערוה, כשאין לאשה לא חזקה איסור ולא חזקה היתר, יש אומרים⁸¹ שאף בלי חזקה⁸² אין דבר שבערוה פחות משנים⁸³, ויש אומרים⁸⁴ שכשאין חזקה כנגדו נאמן⁸⁵ אף עד אחד⁸⁶, ויש שכתבו שאם יש כאן ודאי דבר שבערוה, אף על פי שאין העד בא להוציא מחזקה, אינו נאמן, אבל כשאין ידוע אם יש כאן דבר שבערוה, והעד בא להעיד שלא היה כאן דבר שבערוה כלל, נאמן, כגון שליח שקידש אשה בשביל המשלח, ועדים מעידים ששמעו שאמר הרי את מקודשת לי, נאמן השליח לומר שטעה בדבורו ולא נתכוין לקדשה לו, שכשמעיד שמעולם לא קידשה לעצמו הרי אין כאן דבר שבערוה מעולם כלל, והרי זה כשאר איסורים שעד אחד נאמן.

⁸¹ רשב"א גיטין ב ב; רמב"ן וריטב"א יבמות פה א בדעת רש"י; ר"ן גיטין פ"ג בסוגיית שליח סד א.
⁸² שכיון שלמדים דבר דבר מממון, כשם שבממון אין עד אחד נאמן אף כשאין חזקה כנגדו, כך בדבר שבערוה אינו נאמן. שב שמעתתא ש"ו פ"ג. ועיי"ש שכשאין ידוע אם יש כאן דבר שבערוה, והעד בא להעיד שלא היה כאן דבר שבערוה כלל, נאמן, כגון שליח שקידש אשה בשביל המשלח, ועדים מעידים ששמעו שאמר הרי את מקודשת לי, נאמן השליח לומר שטעה בדבורו ולא נתכוין לקדשה לו, שכשמעיד שמעולם לא קידשה לעצמו הרי אין כאן דבר שבערוה מעולם כלל, והרי זה כשאר איסורים שעד אחד נאמן.
⁸³ ולכן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת השליח, שהמשלח אסור בכל הנשים שבעולם, שמא זוהי קרובת ארוסתו, אין עד אחד נאמן לומר על אשה אחת שזו לא נתקדשה קרובתה לו, שאף שלא הוחזקה אף אחת באיסור, מכל מקום הרי זה דבר שבערוה שאינו פחות משנים.
⁸⁴ מהרי"ק שורש עב, וכו"ד הר"ן קדושין פ"ג ותוס' גיטין ב ב ד"ה הוי, כמ"ש בשו"ת רעק"א סי' קז בדעתם.
⁸⁵ שנים בממון מה שעד אחד אינו נאמן הוא להוציא ממון מידי המוחזק
⁸⁶ ולפיכך האב שאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתי, ובא אחד ואמר אני קדשתי, נאמן אף לכנסה, אף על פי שאין דבר שבערוה פחות משנים, לפי שאינו מוציאה מחזקה, שהרי מעמידה בחזקה כמו שהיתה קודם, אלא שאומר שלו היא שנתקדשה